



Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Rozdělovník: obecný
29. dubna 2019

Originál: angličtina
pouze v angličtině, ruštině
a španělštině

Výbor pro práva osob se zdravotním postižením

Seznam otázek před předložením spojené druhé a třetí periodické zprávy Česka*

A. Účel a obecné závazky (články 1–4)

1. Uveďte prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem plné harmonizace koncepcí zdravotního postižení ve vnitrostátních legislativních nástrojích a veřejných politikách s úmluvou a s obecným doporučením Výboru č. 6 (2018) o rovnosti a zákazu diskriminace, zejména nahrazením lékařského nebo dobročinného modelu zdravotního postižení sociálním modelem nebo modelem založeným na lidských právech.
2. Popište prosím opatření, jež byla přijata na podporu zapojení osob se zdravotním postižením, včetně osob s duševním nebo psychosociálním postižením, a jejich zastupitelských organizací do tvorby, provádění a monitorování legislativy, politik a dalších opatření, jež jsou pro Úmluvu relevantní.
3. Uveďte prosím informace ohledně pokroku, jehož bylo dosaženo za účelem ratifikace Opčního protokolu, včetně informace o tom, kdy bude ratifikován.

B. Specifická práva (články 5–30)

Rovnost a nediskriminace (článek 5)

4. Uveďte prosím informace o veškerých případných krocích, které byly učiněny za účelem novelizace antidiskriminačního zákona (zákon č. 198/2009 Sb.) s cílem rozšířit zákaz odepření přiměřených úprav i na další oblasti vedle zaměstnání a pracovních vztahů a řešit průřezovou a vícenásobnou diskriminaci, jež má na osoby se zdravotním postižením dopad.

Ženy se zdravotním postižením (článek 6)

5. Uveďte prosím informace o opatřeních, která byla přijata k:

* Přijat Výborem na 21. zasedání (11. března – 5. dubna 2019).



a) zajištění toho, aby všechny politiky, programy a opatření na ochranu práv žen se zdravotním postižením byly v souladu s Úmluvou a s Obecným komentářem Výboru č. 3 z roku 2016 o ženách a dívkách se zdravotním postižením;

b) odstranění vícenásobné a průřezové diskriminace žen a dívek se zdravotním postižením, s podrobnými informacemi o dostupných údajích k této problematice, v souladu s Cíli udržitelného rozvoje č. 5.1, 5.2 a 5.5.

Děti se zdravotním postižením (článek 7)

6. Uved'te prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) plné realizace komunitní péče o děti se zdravotním postižením, společně s podporou jejich rodin, a za účelem pravidelného monitorování situace v tomto ohledu;

b) zajištění plného a účelného zapojení dětí se zdravotním postižením a jejich zastupitelských organizací do plánování, provádění a monitorování právních předpisů, které se jich dotýkají, v celostátním měřítku.

Zvyšování povědomí (článek 8)

7. Uved'te prosím informace o:

a) subjektu odpovědném za podporu a zvyšování povědomí veřejnosti o právech osob se zdravotním postižením a o realizovaných programech a činnostech. Zahrňte prosím informace o cílovém publiku, dopadu uvedených činností, způsobu monitorování výsledků činností a rozsahu, v jakém byly do uvedených činností zapojeny osoby se zdravotním postižením a jejich zastupitelské organizace;

b) krocích, které byly učiněny v zájmu boje proti stigmatizaci, stereotypům, predsudkům, škodlivým praktikám, hluboce zakořeněným kulturním přesvědčením, negativním postojům, šikaně včetně kybernetické šikany, trestným činům z nenávislosti a diskriminačním projevům namířeným proti osobám se zdravotním postižením, mimo jiné i na základě věku a pohlaví, a to jak ve veřejném, tak i v soukromém sektoru;

c) opatřeních, jež byla v souladu s Úmluvou přijata ke zvýšení povědomí ve veřejném sektoru, mimo jiné mezi všemi zaměstnanci veřejné správy, a mezi všemi dětmi od raného věku s cílem podpořit vnímání osob se zdravotním postižením, jež plně respektuje jejich lidská práva a důstojnost.

Přístupnost (článek 9)

8. Uved'te prosím informace o:

a) pokroku, jehož bylo dosaženo provedením stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb.) v zájmu posílení přístupnosti zastavěného prostředí, včetně všech zařízení a služeb otevřených nebo poskytovaných veřejnosti, pro všechny osoby se zdravotním postižením, včetně neslyšících nebo nedoslýchavých osob, nevidomých nebo zrakově postižených osob a osob s duševním onemocněním;

b) standardech a odborné přípravě v oblasti přístupnosti, včetně poskytování asistence a zprostředkovatelů, průvodců, předčitatelů, profesionálních tlumočnicků znakové řeči, značení v Braillově písmu, augmentativních a alternativních způsobech komunikace a dalších přístupných prostředcích, způsobech a formátech komunikace, jako jsou například piktogramy a popisky;

c) subjektech pověřených posuzováním, monitorováním a vyhodnocováním souladu s výše uvedenými standardy a poskytováním školení o těchto standardech. Uved'te prosím podrobné údaje o sankcích za nedodržení standardů, údaje o stížnostech obdržených v rámci mechanismů nápravy a informace o konzultacích vedených s organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením;

d) pokroku, jehož bylo dosaženo v oblasti přístupnosti dopravy otevřené nebo poskytované veřejnosti pro všechny osoby se zdravotním postižením, a to jak v městských oblastech, tak i na venkově;

e) transposici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 ze dne 26. října 2016 o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru do vnitrostátních právních předpisů a jejím uplatňování;

f) úsilí zaměřeném na posílení předpisů týkajících se přístupnosti zakázek v rámci zákona o zadávání veřejných zakázek (zákon č. 134/2016 Sb.) s cílem zajistit přístupnost pro osoby se zdravotním postižením;

g) provádění nařízení Komise (EU) č. 1300/2014 ze dne 18. listopadu 2014 o technických specifikacích pro interoperabilitu týkajících se přístupnosti železničního systému Unie pro osoby se zdravotním postižením a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.

Rizikové situace a humanitární krize (článek 11)

9. Uveďte prosím informace o opatřeních, jež byla v souladu se sendajským rámcem pro snižování rizika katastrof (2015–2030) přijata za účelem vypracování inkluzivních a přístupných strategií pro snižování rizika katastrof a opatření v oblasti odezvy na mimořádné situace, v konzultaci s organizacemi osob se zdravotním postižením.

Rovnost před zákonem (článek 12)

10. Uveďte prosím informace o:

a) počtu a podílu osob se zdravotním postižením, které od předchozího sledovaného období znovu získaly svéprávnost;

b) plánech na zrušení všech právních ustanovení, jež omezují svéprávnost osob se zdravotním postižením;

c) konkrétních krocích zaměřených na zrušení právních překážek týkajících se volebního práva a omezení práva uzavřít manželství podle § 673 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.);

d) úsilí vyvíjeném za účelem nahrazení režimů náhradního rozhodování režimy podporovaného rozhodování, včetně případně plánované reformy §§ 55 až 65 občanského zákoníku a §§ 28 a 35 zákona o zdravotních službách (zákon č. 372/2011 Sb.).

Přístup ke spravedlnosti (článek 13)

11. Uveďte prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) začlenění procedurálních a věku odpovídajících úprav do vnitrostátních právních předpisů týkajících se přístupu ke spravedlnosti, včetně povinnosti přizpůsobit řízení osobám s duševním nebo psychosociálním postižením a osobám, které jsou neslyšící, hluchoslepé nebo nedoslýchavé;

b) zajištění toho, aby byly při všech soudních řízeních poskytnuty přístupné materiály, komunikační prostředky a informace;

c) posílení postavení osob se zdravotním postižením coby přímých a nepřímých účastníků soudního systému, a to i v pozici soudců, právních zástupců a soudních úředníků, a jejich zaměstnání u policejních složek a vězeňské služby;

d) proškolení soudců, právním odborníkům, soudním úředníkům a pracovníkům vězeňské služby ohledně ustanovení Úmluvy.

Svoboda a osobní bezpečnost (článek 14)

12. Uveďte prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) novelizace nebo zrušení ustanovení (především) zákona o sociálních službách (zákon č. 108/2006 Sb.), zákona o zdravotních službách, zákona o zvláštních řízeních soudních (zákon č. 292/2013 Sb.), trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) a občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb.), která povolují zbavení svobody z důvodu skutečného nebo vnímaného postižení či poruchy;

b) přehodnocení postupů uplatňovaných k omezení svéprávnosti osob se zdravotním postižením, jsou-li obviněny z trestného činu, a o opatřeních přijatých k zajištění toho, aby osoby se zdravotním postižením měly v rámci systému trestního soudnictví právo na stejné procesní zacházení, ochranu a záruky stanovené pro všechny osoby obviněné z trestného činu, mimo jiné presumpci nevinu a práva na obhajobu a na spravedlivý proces;

c) zajištění toho, aby osoby se zdravotním postižením měly právo na svobodu a osobní bezpečnost na rovnoprávném základě s ostatními, a o opatřeních přijatých k přezkumu a poskytnutí údajů o všech případech, kdy byly osoby se zdravotním postižením zbaveny svobody v zařízeních pro duševně nemocné, mimo jiné i s ohledem na možnost odvolání.

Ochrana proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (článek 15)

13. Uveďte prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) zákazu používání mechanických a chemických omezovacích prostředků, síťových a klecových lůžek, izolačních místností a veškerých forem nuceného zacházení s osobami se zdravotním postižením, které jsou zbaveny svobody a umístěny v psychiatrických nemocnicích a ústavech sociální péče;

b) zajištění toho, aby osoby zbavené svobody měly přístup k nezávislým mechanismům monitorování a podávání stížností a aby oběti mučení a špatného zacházení měly právo na opravné prostředky a náležité odškodnění včetně rehabilitace a měly k nim přístup;

c) ukončení praxe tělesných trestů u dětí se zdravotním postižením, a to i v domovech a zařízeních neústavní alternativní péče a denních centrech služeb.

Ochrana před vykořisťováním, násilím a zneužíváním (článek 16)

14. Uveďte prosím informace o opatřeních přijatých za účelem:

a) systematického začleňování hlediska zdravotního postižení do stávajících politik pro ochranu před vykořisťováním, násilím a zneužíváním;

b) zpřístupnění služeb určených k ochraně před vykořisťováním, násilím a zneužíváním a k jejich prevenci osobám se zdravotním postižením, a zejména osob ve zranitelném postavení a osob nadále žijících v ústavech, a o opatřeních přijatých k zajištění toho, že budou prováděny pravidelné povinné kontroly a že osoby se zdravotním postižením, včetně dětí se zdravotním postižením nadále žijících v ústavech, budou mít k dispozici mechanismy pro podávání oznámení a stížností i opravné prostředky;

c) shromažďování údajů o násilí vůči osobám se zdravotním postižením, v členění podle druhu zdravotního postižení, věku, pohlaví, etnické příslušnosti a jiného socioekonomického postavení;

d) řešení a skutečného ukončení všech forem násilí páchaného na ženách a dívkách se zdravotním postižením, včetně domácího a sexuálního násilí.

Ochrana osobní integrity (článek 17)

15. Uveďte prosím informace o opatřeních, která byla přijata k odstranění praxe sterilizace osob se zdravotním postižením bez jejich svobodného a informovaného souhlasu, včetně sterilizace osob, které jsou považovány za osoby s nedostatečnou svéprávností, na základě schválení odborné komise nebo rodičů těchto osob. Dále prosím uveďte informace o vytvoření mechanismu nápravy k zajištění toho, aby oběti nucené sterilizace měly právo na účinné opravné prostředky v souladu s doporučeními Výboru pro lidská práva (CCPR/C/CZE/CO/3, bod 11) a Výboru pro odstranění diskriminace žen (CEDAW/C/CZE/CO/5, bod 35).

Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti (článek 19)

16. Uveďte prosím informace o:

a) krocích přijatých k dosažení deinstitucionalizace, včetně podrobných informací o časovém rámci, v němž bude plně deinstitucionalizace všech osob se zdravotním postižením (a zejména dětí mladších 3 let, osob s duševním nebo psychosociálním postižením a starších osob se zdravotním postižením) dosaženo;

b) využívání finančních zdrojů, včetně evropských strukturálních a investičních fondů, a plánech transformace s cílem umožnit osobám se zdravotním postižením svobodnou volbu, pokud jde o jejich život v rámci komunity. Uveďte prosím aktuální informace o dokončení akcí na podporu nezávislého způsobu života, jež jsou uvedeny u cílů 6.1 až 6.15 Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020;

c) dostupnosti a přístupnosti komunitních služeb pro osoby se zdravotním postižením, včetně služeb v oblasti bydlení, otevřeného trhu práce, sociálních služeb a péče o duševní zdraví založené na respektování lidských práv. Uveďte prosím, zda je rozsah těchto služeb dostatečný, a podrobně specifikujte opatření k zajištění jejich udržitelnosti.

Osobní mobilita (článek 20)

17. Uveďte prosím informace o opatřeních přijatých za účelem:

a) zajištění toho, aby osoby se zdravotním postižením, včetně osob žijících na venkově, měly přístup k vysoce kvalitním podpůrným technologiím a zařízením a aby dané technologie a zařízení byly pro tyto osoby finančně dostupné;

b) zajištění opravárenských služeb pro osobní asistivní zařízení a zařízení na podporu mobility;

c) proškolení osob se zdravotním postižením, včetně dětí se zdravotním postižením, a odborného personálu v otázkách týkajících se mobility.

Svoboda projevu a přesvědčení a přístup k informacím (článek 21)

18. Uveďte prosím informace o:

a) opatřeních přijatých k zajištění toho, aby byl veškerý vysílaný obsah přístupný osobám se zdravotním postižením, mimo jiné i novelizací zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání (zákon č. 231/2001 Sb.);

b) krocích přijatých k vyčlenění dostatečných finančních a lidských zdrojů, aby bylo možné vyškolit a najmout české tlumočnický znakové řeči;

c) krocích přijatých k zaručení přístupnosti informací pro osoby se zdravotním postižením, včetně Braillova písma, znakové řeči, formátu Easy To Read a dalších augmentativních a alternativních prostředků a způsobů komunikace;

d) krocích přijatých k zaručení plného přístupu k obsahu, který je k dispozici na internetu, v souladu se standardy iniciativy na podporu přístupnosti webových stránek realizované konsorciem W3C.

Respektování obydlí a rodiny (článek 23)

19. Uveďte prosím informace o krocích, které byly učiněny za účelem:

a) zrušení § 673 a § 865 odst. 2 občanského zákoníku a zajištění práva osob se zdravotním postižením uzavírat manželství a jejich práv týkajících se rodinného života a rodičovských odpovědností na rovnoprávném základě s ostatními;

b) zajištění podpory pro rodiče se zdravotním postižením, včetně rodičů s psychosociálním nebo duševním postižením, při plnění rodičovské úlohy, aniž by bylo nutné děti odebrat z jejich péče.

Vzdělávání (článek 24)

20. Uved'te prosím aktuální informace o:

a) provádění novelizovaného školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb., ve znění zákona č. 82/2015 Sb.) s cílem zajistit právo na inkluzivní vzdělání;

b) vyčlenění finančních, technických a lidských zdrojů, aby bylo možné zajistit právo všech dětí se zdravotním postižením, včetně romských dětí se zdravotním postižením, na vysoce kvalitní inkluzivní vzdělání, a proškolení učitele za účelem podpory inkluzivního vzdělávání v městských oblastech i na venkově, a poskytnutí materiálů v Braillově písmu a zajištění tlumočení do znakové řeči;

c) úsilí zaměřeném na transformaci segregovaného vzdělávání do inkluzivního vzdělávacího systému v městských oblastech i na venkově, zejména pro osoby s duševním onemocněním nebo osoby trpící autismem a pro hluchoslepé. Dále prosím uved'te aktuální informace o splnění cílů 10.1 až 10.32 Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020.

Zdraví (článek 25)

21. Uved'te prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) proškolení pracovníků ve zdravotnictví v oblasti práv osob se zdravotním postižením a zvýšení jejich povědomí o této problematice;

b) zajištění toho, aby informace a komunikace o zdravotních službách byly všem osobám se zdravotním postižením, včetně osob s duševním onemocněním a osob, které jsou nevidomé nebo neslyšící, k dispozici v přístupném formátu, a to v městských i venkovských komunitách;

c) zajištění přístupu osob se zdravotním postižením k plné zdravotní péči a rehabilitačním službám, včetně služeb v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, v rámci jejich komunit.

Práce a zaměstnávání (článek 27)

22. Uved'te prosím informace o:

a) míře zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, v členění podle věku, pohlaví a druhu postižení, a to jak na otevřeném trhu práce, tak i v systému chráněného zaměstnání;

b) opatřeních, která byla přijata na podporu zaměstnání osob se zdravotním postižením na otevřeném trhu práce, zejména zákazem vícenásobné nebo průřezové diskriminace, v souladu se směrnicí Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání;

c) dostupnosti programů podporovaného zaměstnání a programů odborné přípravy a profesní rehabilitace, jež jsou uvedeny jako jeden z cílů v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020, zejména v souvislosti s dostupností práce na venkově a v městských oblastech;

d) tom, zda se některé osoby se zdravotním postižením (osoby uznané za osoby ve třetím stupni postižení) nadále mohou registrovat jako „zájemci o práci“, a nikoliv jako „uchazeči o práci“, a o důvodech k tomuto rozlišování.

Přiměřená životní úroveň a sociální ochrana (článek 28)

23. Uved'te prosím informace o opatřeních, jež byla přijata za účelem:

a) přepracování právních předpisů a politiky v oblasti dávek a důchodů týkajících se osob se zdravotním postižením a jejich rodinných příslušníků, zejména s cílem uvést koncept zdravotního postižení a hodnotící kritéria používaná k výpočtu nároků na sociální ochranu, například invalidního důchodu, do souladu s Úmluvou;

b) opětovného zavedení doplňkové sociální dávky s cílem zvýšit životní úroveň rodin s dětmi se zdravotním postižením nad existenční minimum.

Účast na politickém a veřejném životě (článek 29)

24. Uved'te prosím informace o:

a) opatřeních, která byla přijata k novelizaci ustanovení občanského zákoníku a volebního zákona, jež osoby se zdravotním postižením v rámci poručnictví zbavují práva volit a kandidovat ve volbách;

b) opatřeních, která byla přijata ke zlepšení přístupnosti voleb, mimo jiné poskytováním informací pro voliče v alternativních formátech, jako jsou Braillovo písmo, znaková řeč a formát Easy To Read, a zajištěním přístupných volebních místností;

c) podílu zvolených zástupců se zdravotním postižením a o opatřeních přijatých za účelem podpory kandidátů se zdravotním postižením, a zejména žen se zdravotním postižením, při jejich kandidatuře ve volbách.

Účast na kulturním životě, rekreace, volný čas a sport (článek 30)

25. Uved'te prosím opatření, která byla přijata k provedení Marrákešské smlouvy o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení.

C. Zvláštní povinnosti (články 31–33)

Statistika a získávání dat (článek 31)

26. Uved'te prosím informace o:

a) úsilí zaměřeném na zlepšení koordinace mezi všemi veřejnoprávními subjekty a dotýčnými státními agenturami, včetně Českého statistického úřadu, Ministerstva práce a sociálních věcí a Odboru lidských práv a ochrany menšin na Úřadu vlády, při shromažďování rozčleněných dat týkajících se celého spektra povinností v rámci Úmluvy a na zvýšení systematického získávání a vykazování těchto dat;

b) veškerých dalších datech, která byla získána od celostátního šetření o zdravotním postižení v roce 2013, pokud jde o celé spektrum povinností v rámci Úmluvy;

c) tom, zda byla Krátká sada otázek o zdravotním postižení vypracovaná Washingtonskou skupinou začleněna do celostátního sčítání lidu a šetření domácností nebo zda je plánováno jeho začlenění do celostátního šetření o zdravotním postižení za rok 2019, který má provést Český statistický úřad.

Mezinárodní spolupráce (článek 32)

27. Uved'te prosím informace o:

a) dopadech Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2018–2030 na posílení rozvoje podporujícího začlenění osob se zdravotním postižením ve všech aspektech mezinárodních rozvojových programů a politik, s přihlédnutím k vazbě mezi účinným prováděním Úmluvy a prováděním Agendy pro udržitelný rozvoj 2030;

b) hodnoceních, která byla od předchozího sledovaného období provedena v souvislosti s dvoustrannými rozvojovými programy v Bosně a Hercegovině, Kambodži, Etiopii, Gruzii, Moldavské republice a Zambii, a jejich dopadu na život osob se zdravotním postižením.

Provádění a monitorování na vnitrostátní úrovni (článek 33)

28. Uved'te prosím aktuální informace o činnosti Úřadu veřejného ochránce práv (ombudsmana) za účelem monitorování Úmluvy od doby, kdy byl na základě novely zákona č. 349/1999 z roku 2017, která vstoupila v platnost dne 1. ledna 2018, rozšířen

mandát tohoto úřadu, a poskytněte informace o zřízení a složení poradního orgánu (zahrnujícího osoby se zdravotním postižením), jehož úkolem je ombudsmanovi při monitorování Úmluvy napomáhat.
